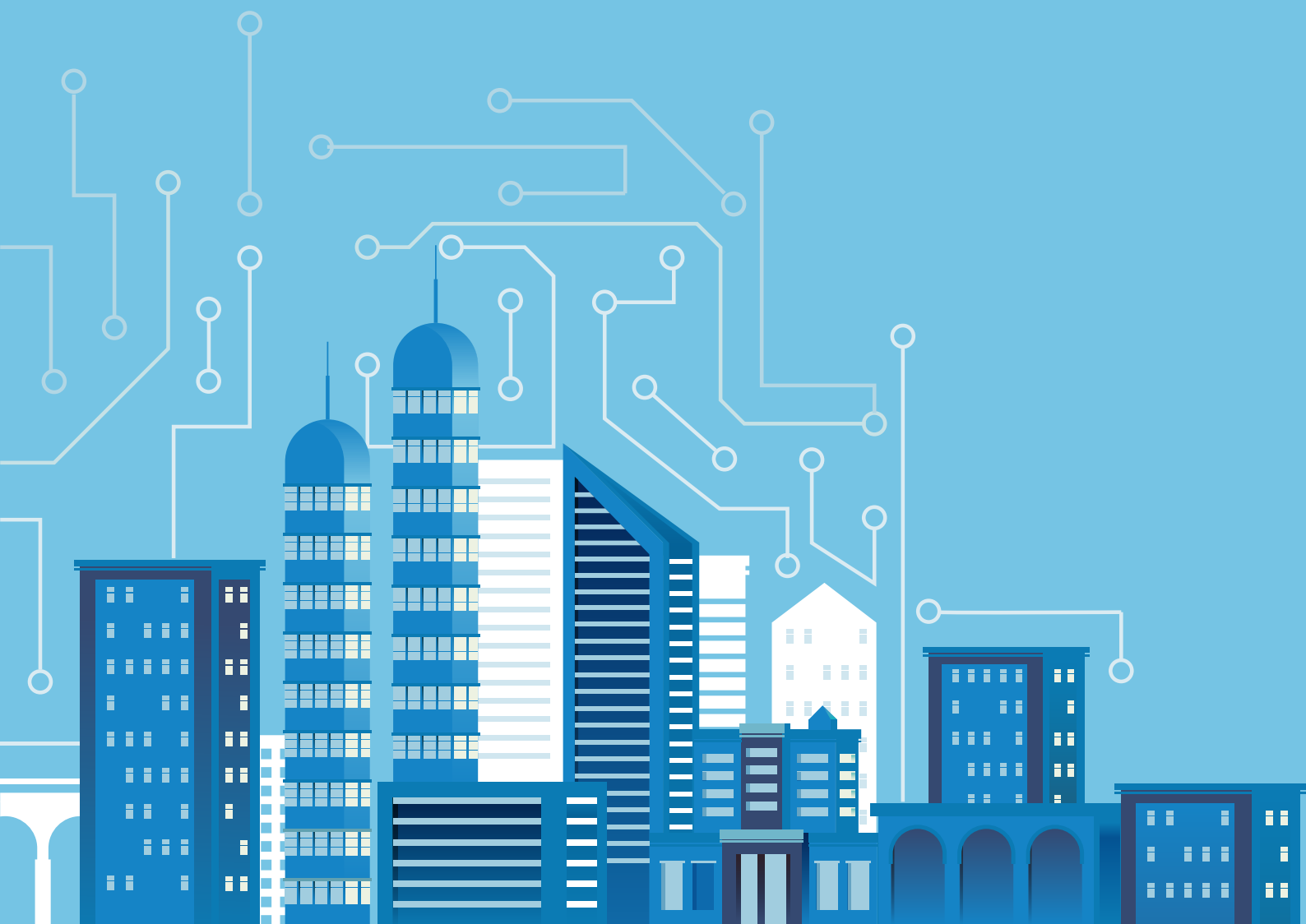


Center for
Innovations
Development

Київ, 2019



ІНДЕКС МІСЦЕВОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ за 2018

Автори:

Анна Ємельянова, аспірантка, дослідниця eDem Lab Центру розвитку інновацій

Сергій Лобойко, голова Центру розвитку інновацій, головний експерт групи “Електронна демократія” Реанімаційного Пакету Реформ

Оксана Маєвська, аспірантка, викладачка Факультету міжнародних відносин, Національний авіаційний університет

Дослідники: Марина Сташина-Неймет, Любов Шарاپова, Олександра Смілянець, Андрій Єрофєєв, Каріна Літвінова, Олена Медведенко

Партнерські організації, які долучилися до проведення дослідження: Асоціація міст України, Eastern Partnership Civil Society Facility, Інститут політичної освіти, Інститут розвитку міста Дрогобич (DrohobychSmartCity), Київська міська рада (KyivSmartCity), Коаліція ГО “Рада Експертів”, Коаліція ГО “Тернопільський центр реформ”, Коаліція розвитку е-демократії в Україні, Полтавська обласна рада, Фонд Східна Європа (Програма EGAP), Рада реформ Хмельниччини, Реанімаційний Пакет Реформ, SocialBoost (1991), Transparency International Ukraine, Transparent city / Прозорі міста, Українська асоціація студентів, Фондація ПАУСІ.

Рецензенти:

Христина Приходько, д. ю. н., експертка Центру розвитку інновацій

Павло Сидоренко, к. е. н., незалежний експерт

Олексій Колесніков, к. п. н., голова ВГО “Асоціація сприяння самоорганізації населення”

Вікторія Подгорна, народна депутатка України,
Комітет цифрової трансформації Верховної Ради України

Катерина Цибенко, менеджерка програми “Прозорі міста”, Transparency International Ukraine

Інна Скляр, експертка з правових питань Асоціації міст України

Юлія Гречка, голова правління громадської організації “Антикорупційний штаб”

До обговорення методології дослідження долучилися: Максим Боднар (Київська міська рада), Тарас Случик (Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу), Дмитро Хуткий (Коаліція з розвитку е-демократії в Україні).

Детальніше про Центр розвитку інновацій:

www.cid.center

www.facebook.com/cid.center

info@cid.center

ЗМІСТ

4	Замість вступу
5	Індекс місцевої е-демократії (інфографіка)
6	Методологія Індексу місцевої е-демократії
7	Рівень е-демократичності в обласних центрах України у 2018 році
9	Індекс місцевої е-демократії в окремих містах (інфографіка)
10	Рівень е-демократичності в окремих містах України у 2018 році
11	Висновки і рекомендації
12	Додатки

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

Електронна демократія є надзвичайно важливим інструментом гуртування та розбудови громадянського суспільства. Розвиток електронної участі в Україні оцінено в [UN e-participation Index](#)¹, відповідно до якого загальний показник України у 2016 році покращився на 45 позицій порівняно з 2014 роком, а показник за компонентом “е-участь під час прийняття рішень” у 2018 році покращився на 39% і становив 82%, тимчасом як у 2016 році — 43%. На нашу думку, цьому найбільше сприяє розвиток практик е-петицій, бюджетів участі з використанням е-технологій.

ЗАГАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК
УКРАЇНИ за 2016 р.

+45 позицій
порівняно з 2014 роком

Е-УЧАСТЬ ПІД ЧАС
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
▲ 39%



Показники розвитку місцевої е-демократії є не менш важливими, ніж на загальнодержавному рівні. Так, у 2018 році Центр розвитку інновацій уперше провів і презентував [Пілотне дослідження Індексу місцевої е-демократії](#)² — 2017.

У Пілотному дослідженні Індексу місцевої е-демократії за 2017 рік наведено оцінку рівня розвитку е-демократії 10 міст. Дослідження здебільшого концентрувалось на оцінці базових інструментів е-демократії: е-звернень, е-петицій, громадського бюджету, е-консультацій. Дослідники зазначали потребу в проведенні детальнішого вивчення інструментів е-участі, оцінці інших інструментів участі, інклюзивності ІТ-інструментів е-демократії та визначенні думки мешканців про розвиток інструментів е-демократії в містах. Таким чином, друге видання Індексу місцевої е-демократії в Україні було доповнено додатковими показниками, і в дослідженні була збільшена кількість міст-учасників. Окрім того, одним із показників Індексу місцевої е-демократії стали результати [Індексу прозорості міст України від Transparency International Ukraine](#),³ використання яких допоможе сформулювати повніше уявлення про е-демократію на місцевому рівні.

Результати Індексу місцевої е-демократії переважно корелюють з показниками [Рейтингу прозорості інвестиційного сектора України від Transparency International Ukraine](#),⁴ Індексу прозорості міст України.

Для отримання розгорнутих даних щодо оцінювання вашого міста напишіть, будь ласка, запит у довільній формі на електронну адресу info@cid.center — і ми будемо щасливі надати відповідну інформацію та рекомендації експертів Центру розвитку інновацій.

¹ United Nations e-participation Index, 2018.

Джерело: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/E-Participation-Index>

² Індекс місцевої е-демократії: пілотне дослідження. За ред. С. Лобойка, Д. Хуткого, А. Ємельянової. Київ, 2018.

Джерело: <https://cid.center/987520954-2/>

³ Індекс прозорості міст України, 2018. Transparency International Ukraine.

Джерело: <https://transparentcities.in.ua/reytyngy-prozorosti-mist/reytyng-prozorosti-mist-ukrayiny>

⁴ Рейтинг прозорості інвестиційного сектору України, 2018. Transparency International Ukraine.

Джерело: <https://www.obozrevatel.com/ukr/economics/v-yakih-mistah-ukraini-krasche-investuvati-skladeno-vplivovij-rejting.htm>

ІНДЕКС МІСЦЕВОЇ Е-ДЕМОКРАТІЇ



Місто	%	Місце
МАРІУПОЛЬ	56,5	4
ВІННИЦЯ	55,2	5
ЛУЦЬК	53,6	6
ТЕРНОПІЛЬ	52,44	7
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ	52,41	8
ДНІПРО	51,2	9
ХАРКІВ	50,4	10
КРОПИВНИЦЬКИЙ	49,6	11
УЖГОРОД	49,0	12
ОДЕСА	48,7	13
ЧЕРНІВЦІ	48,4	14
СУМИ	43,04	15
ЗАПОРІЖЖЯ	42,98	16
ЖИТОМИР	41,3	17
РІВНЕ	36,81	18
ЧЕРНІГІВ	36,76	19
СЕВЕРОДОНЕЦЬК	35,8	20
ЧЕРКАСИ	35,6	21
ПОЛТАВА	33,9	22
МИКОЛАЇВ	32,1	23
ХЕРСОН	31,4	24

МЕТОДОЛОГІЯ ІНДЕКСУ МІСЦЕВОЇ Е-ДЕМОКРАТІЇ У 2018 РОЦІ

У другому виданні Індексу місцевої е-демократії України відображено оцінку розвитку е-демократії 30 міст. До загального рейтингу потрапили 22 обласні центри, Маріуполь і Сєвєродонецьк. Додатково були оцінені 6 міст: Буча, Ірпінь, Кам'янське, Краматорськ, Павлоград, Слов'янськ. Кількість відповідей мешканців про рівень розвитку е-демократії в цих містах забезпечила потрапляння їх до Індексу місцевої е-демократії.



ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ:

22 обласні центри,
Маріуполь і Сєвєродонецьк.



ДОДАТКОВО ОЦІНЕНІ:

Буча, Ірпінь, Кам'янське,
Краматорськ, Павлоград,
Слов'янськ.

Методологія другого видання Індексу місцевої е-демократії України була оновлена й складається з таких блоків:

- 1 Стратегічні/програмні документи щодо розвитку місцевої е-демократії (наявність стратегії, концепції, програми розвитку е-демократії, е-врядування, цифровізації, Smart City, etc; наявність фінансування для реалізації стратегічного документа; наявність структурного підрозділу, відповідального за реалізацію стратегічного документа; наявність інструментів е-демократії в статутах територіальних громад).
- 2 Нормативно-правове забезпечення базових інструментів е-демократії (е-звернення, е-петиції, громадський бюджет, електронні консультації).
- 3 ІТ-рішення базових інструментів е-демократії (е-звернення, е-петиції, громадський бюджет, електронні консультації).
- 4 ІТ-сервіси участі (дорадчі органи, склад яких визначено шляхом онлайн-голосування; ІТ-сервіси з елементами участі; голосування та онлайн-конкурси, зокрема й серед громадських організацій).
- 5 Інклюзивність ІТ-рішень базових інструментів е-демократії (визначено за допомогою [Web-Accessibility Checker](#)⁵).
- 6 Опитування мешканців (опитування здійснювалося шляхом заповнення онлайн-анкети, вибірка не є репрезентативною).
- 7 Активність користувачів базовими інструментами е-демократії.
- 8 Результативність інструментів е-демократії.
- 9 Результати рейтингу Прозорості міст Transparency International Ukraine (враховано з метою отримання комплексного уявлення про розвиток е-демократії). Цей показник не враховано для оцінки е-демократії в додаткових містах.

Усі результати відображені у відсотках. Максимальна кількість відсотків за кожен з показників становить 100%. Середнє арифметичне підсумкових показників блоків відображає рівень розвитку місцевої е-демократії міста. З детальним описом Методології дослідження можна ознайомитися [за посиланням](#).

⁵ Web Accessibility Checker. Джерело: <https://achecker.ca/checker/index.php>

РІВЕНЬ Е-ДЕМОКРАТИЧНОСТІ В ОБЛАСНИХ ЦЕНТРАХ УКРАЇНИ У 2018 РОЦІ

Розвиток інструментів е-демократії є надзвичайно важливим для розбудови довіри та діалогу між органами місцевого самоврядування й громадою, якісного долучення мешканців до участі в управлінні місцевими справами і прийняття рішень. Загалом кожне з міст було оцінено за 9ма тематичними блоками, які, своєю чергою, склалися з відповідних показників, що, на нашу думку, дає можливість зробити висновок про рівень розвитку місцевої е-демократії у 2018 році.

1. Стратегічні/програмні документи розвитку місцевої е-демократії

Для більшості обласних центрів прийняття стратегічних документів, зокрема щодо питання електронної демократії та електронного урядування, є пріоритетним. 67% міст у 2018 році мали чинні стратегічні документи, які визначали розвиток е-врядування, е-демократії, цифровізації чи Smart City. 63% міст визначили структурний підрозділ чи посадову особу, відповідальні за реалізацію цих стратегічних документів і відповідно інструментів розвитку е-демократії, та передбачили фінансування на реалізацію цих стратегічних документів

у 2018 році. 46% досліджуваних міст у 2018 році мали затверджені статути територіальних громад, у яких міститься правове регулювання деяких інструментів е-демократії, зазвичай е-звернень та е-петицій, рідше — публічних консультацій, які можуть бути реалізовані в електронній формі. Наприклад, [Статут територіальної громади м. Кропивницький](#)⁶ та [Статут територіальної громади м. Житомир](#)⁷ від 2019 року містять норми про громадський бюджет та електронні консультації, що є новелою.

2. Нормативно-правове забезпечення інструментів е-демократії

Лише 54% міст мають порядки та інструкції стосовно роботи зі зверненнями громадян (зокрема й е-зверненнями) та періодично публікують звіти щодо роботи з ними, саме тому вони отримали найвищу оцінку за цей показник (100%). У всіх містах (окрім Чернігова) затверджені положення про розгляд електронних петицій. Найбільш високо було оцінено положення про електронні петиції таких міст: Одеса (85%), Кропивницький (75%), Суми та Чернівці (по 70%). Чітка позиція щодо підтримки чи неспідтримки електронних петицій висловлюється органом місцевого самоврядування в містах Київ, Львів і Кропивницький. План заходів з реалізації е-петиції погоджується з автором у м. Київ. Усі міста — обласні центри мають затверджені програми чи положення щодо функціонування громадського бюджету. Положення про громадський бюджет оновлюються періодично. 14 міст (58% від усіх учасників дослідження) передбачили процедуру розгляду скарг авторів проєктів спеціальним робочим органом громадського бюджету, зокрема щодо відмови включення проєкту до списку затверджених проєктів для голосування. Позитивною, на нашу думку, є тенденція формування складу робочого органу, а саме проведення

голосування за частину членів робочого органу від громадськості шляхом онлайн-голосування, як це відбувається в Маріуполі та Харкові. У 2019 році цю практику також впровадили в м. Тернопіль. Формування робочих органів громадського бюджету шляхом онлайн-голосування було однією з рекомендацій щодо запровадження [Громадської моделі бюджету участі](#)⁸ Центру розвитку інновацій. 25% міст запровадили 100 відсотково надійне онлайн-голосування за проєкти громадського бюджету. Громадська модель бюджету участі найбільш повно відображена в положеннях таких міст: Київ (100%), Львів та Рівне (по 80%), Дніпро, Житомир, Сєверодонецьк, Суми, Чернівці, Чернігів (по 75%).

2018 року лише 17% міст мали чинні положення про е-консультації: Київ (на рівні Київської міської державної адміністрації), Кропивницький, Тернопіль і Хмельницький. Показники 2019 року будуть значно вищими, оскільки міста розпочали активно впроваджувати цей інструмент е-демократії. Положення про е-консультації м. Тернопіль було оцінено в 100%. Найвищі показники за блок щодо демократичності нормативно-правового забезпечення інструментів е-демократії мають Тернопіль (76,3%), Київ (66,3%), Хмельницький (62,5%).

3. ІТ-рішення інструментів е-демократії

ІТ-рішення для е-звернень реалізовано за допомогою платформи/вебсайту з кабінетом мешканця в Запоріжжі, Києві, Маріуполі та Одесі й оцінено в 100%. 71% міст запровадили платформу для електронних петицій з кабінетом мешканця та надійною автентифікацією користувачів. 83% міст запровадили платформу для громадського бюджету з кабінетом мешканця та надійною автентифікацією користувачів. Рішення для е-консультацій у формі е-опитувань чи е-обговорень нормативно-правових актів було запроваджено в 17% міст (Івано-Франківську, Києві, Одесі та Харкові). Загалом за цим блоком найвищі показники мають Одеса (87,5%), Київ (81,3%) і Маріуполь (75%).

⁶ Статут територіальної громади м. Кропивницький. Джерело: <https://bit.ly/34T8HCn>

⁷ Статут територіальної громади м. Житомир. Джерело: <https://bit.ly/2sMRPPM>

⁸ Методичні рекомендації щодо впровадження Громадської моделі бюджету участі. Джерело: <https://cid.center/18739172941-2/>

4. IT-сервіси участі

Формування дорадчих органів за допомогою 100 відсоткового онлайн-голосування у 2018 році відбулось лише в Києві — там створена Громадська бюджетна комісія. 75% міст запровадили у 2018 році різноманітні IT-сервіси для участі: інтерактивні мапи проблем, мапи доступності, мапи рекламних площ та інше. Онлайн-голосування за різноманітні місцеві процеси у 2018 році проходилися в Івано-Франківську, Луцьку та Маріуполі, зокрема голосування за логотип міста (Івано-Франківськ), гімн міста (Луцьк), нагородження званням “Почесний громадянин” (Маріуполь). Найкращі загальні результати за цим блоком мають Івано-Франківськ, Київ, Луцьк, Маріуполь — по 66,7%.

5. Інклюзивність IT-рішень інструментів е-демократії

Найбільш інклюзивними виявилися IT-рішення для е-звернень міст Полтава та Чернігів (по 66,7 %); для е-петицій — Полтава, Рівне, Харків (по 58,3 %); для громадського бюджету — Вінниця, Дніпро, Житомир, Кропивницький, Луцьк, Маріуполь, Полтава, Рівне, Тернопіль та Ужгород (по 66,7 %). IT-рішення для е-консультацій у 2018 році не набули широкого розповсюдження, проте активно впроваджуються вже у 2019 році. Найбільш частою перешкодою на шляху до інклюзивного IT-рішення є недотримання принципу 1.3.1 [Web Content Accessibility Guidelines](https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/)⁹ (WCAG): візуально відображена інформація, структура чи взаємозв'язки програмно не представлені чи недоступні в текстовій версії (наприклад, не підписані фотографії чи картинки). Дотримання цього принципу дасть містам змогу значно підвищити показники інклюзивності IT-рішень е-демократії.

6. Опитування мешканців

Думка мешканців — надзвичайно важливий показник задоволеності ними процесом розвитку е-демократії та фактично один з індикаторів довіри до місцевої влади. Найвище оцінили розвиток е-демократії мешканці таких міст: Вінниця (78%), Хмельницький (72%) і Львів (70%).

7. Активність користувачів інструментами е-демократії

Найвищі показники охоплення мешканців інструментами е-демократії мають Київ (~17%) та Івано-Франківськ (~14%). Дуже часто органи місцевого самоврядування не мають статистичних даних щодо кількості активних користувачів певного інструменту, що, безперечно, потребує врегулювання.

8. Результативність інструментів е-демократії

Було оцінено виконані е-звернення, реалізовані е-петиції, реалізовані проекти громадського бюджету та враховані реакції мешканців під час проведення е-консультацій. Найвищі результати отримали міста, які мають статистичні дані: 75 % — Івано-Франківськ, 73,6 % — Суми, 64,3 % — Хмельницький.

9. Показники Індексу Прозорості міст Transparency International Ukraine

Показники Індексу Прозорості міст Transparency International Ukraine були враховані в початковому значенні. Детальні результати дослідження міст — обласних центрів, Маріуполя та Сєвєродонецька відображені в [Додатку 1](#).

⁹ Web Content Accessibility Guidelines <https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>

РЕЙТИНГ (ДОДАТКОВІ МІСТА)



Місто	%	Місце
СЛОВ'ЯНСЬК	42,5	1
КАМ'ЯНСЬКЕ	36,4	2
КРАМАТОРСЬК	34,1	3
ІРПІНЬ	31,5	4
БУЧА	31,4	5
ПАВЛОГРАД	22,4	6

РІВЕНЬ Е-ДЕМОКРАТИЧНОСТІ В ОКРЕМИХ МІСТАХ УКРАЇНИ У 2018 РОЦІ

Станом на 2018 рік у більшості досліджуваних міст інструменти е-демократії не передбачені у статутах територіальних громад (крім того, статuti Бучанської об'єднаної територіальної громади та територіальної громади міста Слов'янськ перебувають на стадії розробки). Із шести міст лише Статут територіальної громади м. Ірпінь передбачає е-петиції як один з інструментів е-демократії.

Загалом у досліджуваних додаткових містах відсутні окремі стратегічні та/або програмні документи розвитку е-демократії чи е-врядування. У місті Слов'янськ окремим пунктом у «Програмі економічного і соціального розвитку м. Слов'янська на 2019 рік та основних напрямках розвитку на 2020 і 2021 роки», затвердженій рішенням міської ради від 19.12.2018, передбачено реалізацію заходів із впровадження інструментів е-врядування та е-демократії, зокрема й їх фінансування. Фінансування розвитку е-демократії передбачено й у міському бюджеті м. Краматорськ.

У всіх містах робота з е-зверненнями здійснюється відповідно до чинного законодавства України про звернення громадян, окремі ж положення про розгляд електронних звернень у містах не затверджувалися. Результати розгляду е-звернень публікуються лише Слов'янською міською радою в загальному звіті щодо розгляду звернень громадян «Про здійснення виконавчими органами Слов'янської міської ради делегованих повноважень по забезпеченню вимог законодавства про розгляд звернень громадян, здійснення контролю за станом цієї роботи», який оприлюднюється щоквартально на вебсайті міської ради.

Майже в усіх містах IT-рішення для електронного звернення реалізовано за допомогою форми на вебсайті міської ради, окрім м. Кам'янське Дніпропетровської

області. На вебсайті Кам'янської міської ради розміщено IT-сервіс із обов'язковою реєстрацією користувача та подальшою його авторизацією.

На 2018 рік у всіх досліджуваних містах затверджено окремий документ щодо порядку розгляду електронної петиції, крім м. Ірпінь, де «Положення про порядок подання та розгляд електронних петицій» включено до Статуту територіальної громади. Електронні консультації проводяться лише у двох містах: Краматорську та Слов'янську. Порядок проведення консультацій з громадськістю в м. Краматорську затверджено рішенням міської ради від 23.11.2016. Відповідно до пункту 16 Положення, е-консультації з громадськістю проводяться з використанням офіційного вебсайту міської ради, де розміщена спеціальна форма. Проект Положення про е-консультації перебуває на стадії обговорення.

Положення про громадський бюджет (бюджет участі) затверджено в усіх містах, окрім Павлограда.

Найвищий показник інклюзивності IT-рішень мають міста Ірпінь і Кам'янське (50%), найнижчий — міста Краматорськ і Павлоград (41,7%). При цьому не всі міста ведуть статистику користувачів основними інструментами е-демократії. Наявні дані лише в Слов'янської (за трьома показниками, оскільки електронні консультації проводяться з 2019 року), Бучанської (за двома показниками) та Кам'янської міських рад (один показник). Найвищий показник статистичних даних щодо виконання та реалізації е-петицій, е-звернень, е-консультацій і проектів громадського бюджету участі — 68,4% — належить Кам'янській міській раді.

Детальні результати дослідження додаткових міст наведені в [Додатку 2](#).

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Розвиток інструментів електронної демократії сприяє широкому залученню мешканців до управління місцевими справами та безперечно формує довіру мешканців до органів місцевого самоврядування, створює нові можливості участі в розвитку територій, забезпечує передумови сталого розвитку міст. Цифрові технології участі існують не лише у формі базових інструментів е-демократії, як-от е-звернень, е-петицій, громадського бюджету та е-консультацій, а й у формі інтерактивних мап (доступності, проблем, реклами тощо), чатботів (наприклад щодо стану атмосферного повітря, подій у місті та інше), різноманітних сервісів зі зворотним зв'язком на основі відкритих даних. Будь-які ІТ-інструменти, які мають компоненту участі, сприятимуть залученню мешканців до прийняття рішень, стимулюватимуть дотримання принципів прозорості та підзвітності діяльності органів місцевого самоврядування та, як наслідок, забезпечать добре врядування.

2018 року активно розвивались е-консультації, а електронні петиції та громадський бюджет функціонують у всіх містах — обласних центрах України, Маріуполі та Северодонецьку, а також у 5 досліджуваних містах, окрім Павлограда (у місті Павлоград громадський бюджет не запроваджено). Органи місцевого самоврядування у 2018 році активно впроваджували цифрові сервіси взаємодії з мешканцями: онлайн-мапи, чатботи та мобільні додатки. Інклюзивність ІТ-платформ е-демократії, які були вперше комплексно оцінені в цьому дослідженні, дає змогу констатувати середній рівень дотримання принципів вебдоступності.

З'ясування активності користування мешканцями міст інструментами е-демократії та статистичних даних про виконані кейси є важливим складником оцінки рівня розвитку інструментів е-демократії. Найбільш відвідуваними ІТ-платформами е-демократії в Україні є платформа Громадський проєкт (SocialBoost) з [~4 700 000 млн взаємодій](#) з платформою з 2016 по 2019 роки, Єдина система місцевих петицій (Програма EGAP) з [~4 420 000 млн відвідувачів](#) у період 2015—2019 рр. Високі показники Громадському проєкту забезпечують, зокрема, показники відвідуваності м. Києва, де за проєкти громадського бюджету у 2018 році проголосували 131 455 мешканців, а у 2019 — 154 603.

Статистичні показники (відвідуваності, кількості зареєстрованих користувачів та ін.) часто недоступні адміністраторам платформ від органу місцевого самоврядування, а тому й не відомі представникам громадськості; органи місцевого самоврядування часто не мають інформації про показники результативності е-петицій та е-консультацій. Це твердження є справедливим різною мірою для всіх досліджуваних міст. Отже, показники залученості мешканців, тематика е-петицій, наприклад, не можуть враховуватися під час реалізації місцевої політики. Запроваджені за кошти місцевого бюджету ІТ-платформи інструментів е-демократії не

сформовані на основі Open Source License, що означає закритість для можливостей співпраці з ІТ-волонтерами та подальшого спільного вдосконалення ІТ-ресурсів. Опитування мешканців (хоча вибірка не є репрезентативною) дає змогу загалом констатувати посередню оцінку мешканцями розвитку всіх інструментів е-демократії в більшості міст.

Вважаємо, що перші 5 міст Індексу місцевої е-демократії України найбільш активно працюють над розвитком е-демократії порівняно з іншими містами.

Для підвищення рівня місцевої е-демократії рекомендується:

1) Продовжити стратегування, планування та розвиток інструментів е-демократії шляхом запровадження дотичних концепцій, стратегій або програм із фінансуванням на їх реалізацію та зазначенням відповідальних виконавців.

2) Залучати мешканців (авторів е-петицій, проєктів громадських бюджетів, учасників е-консультацій) до діалогу та співпраці, формувати команди місцевих активістів і підтримувати їх розвиток; періодично звітувати про результати розгляду е-петицій, реалізацію проєктів громадського бюджету, результати проведених е-консультацій. Включити до звіту міського голови окремий розділ про результати офлайн- та онлайн-участі мешканців.

3) Формувати дружні до користувачів цифрові екосистеми місцевої е-демократії на основі Open Source License, з єдиним кабінетом мешканця та захистом персональних даних.

4) Запроваджувати додаткові сервіси ІТ-участі для підвищення громадської активності: чатботи, онлайн-мапи, запроваджувати онлайн-голосування для обрання членів представників громадських (консультативно-дорадчих) органів та ін.

5) Провести незалежний аудит наявних ІТ-рішень інструментів е-демократії, ІТ-сервісів участі на предмет інклюзивності та здійснити відповідне вдосконалення.

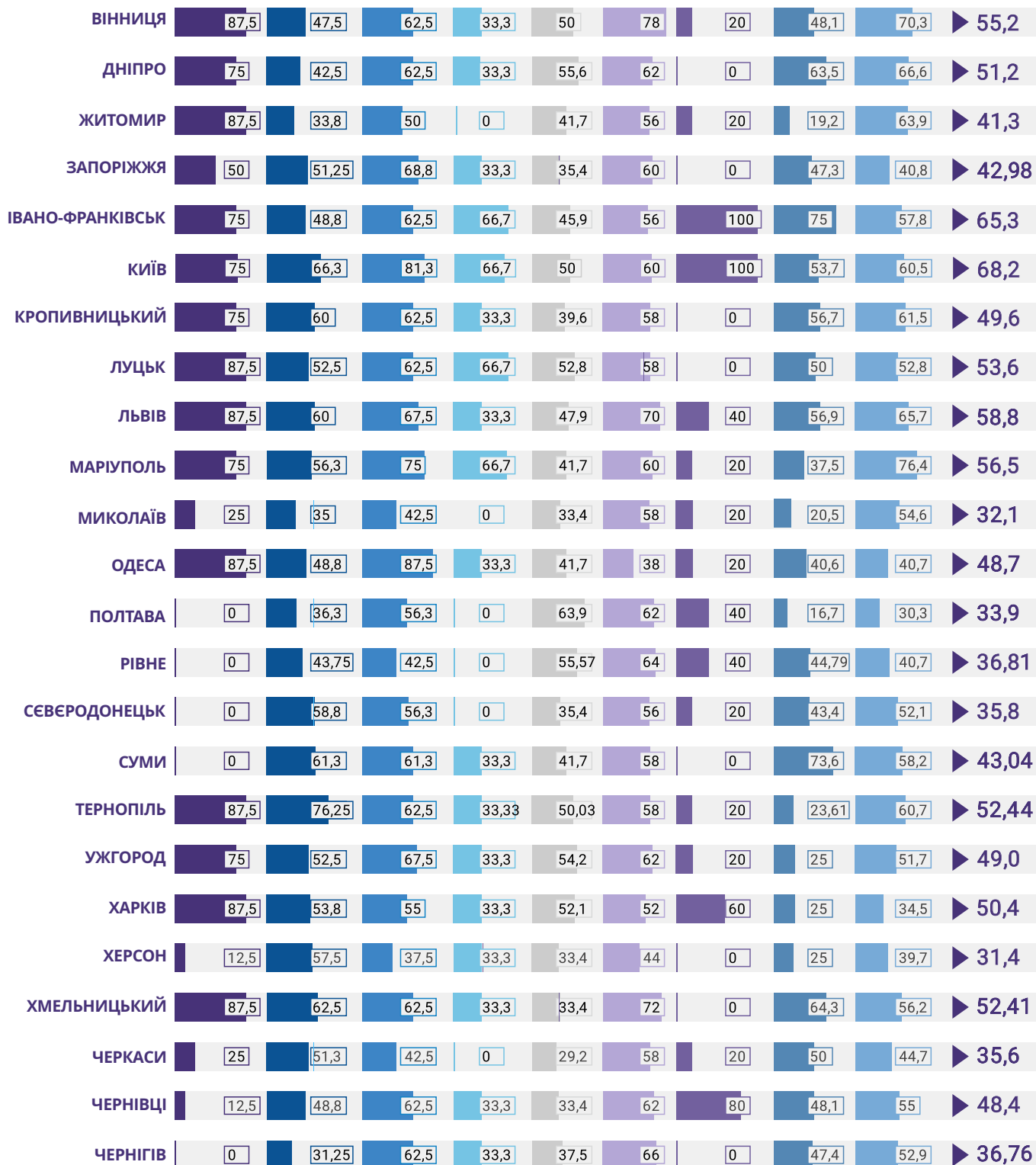
6) Розширювати якісно та за необхідності кількісно інструментарій е-участі для мешканців, інформувати та залучати їх до прийняття рішень на постійній основі. Використовувати періодичні опитування з метою отримання зворотного зв'язку від мешканців щодо функціонування інструментів е-демократії та з інших питань місцевого значення.

7) Запровадити збір статистичних даних про кількість мешканців — активних користувачів інструментами е-демократії, виконаних кейсів (реалізованих е-петицій, проєктів громадського бюджету, е-консультацій, виконаних е-звернень) і приймати рішення на основі зібраних даних.

Додаток 1.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ МІСТ — ОБЛАСНИХ ЦЕНТРІВ

- Блок 1. Стратегічні/програмні документи
 - Блок 2. Нормативно-правове забезпечення базових інструментів е-демократії
 - Блок 3. IT-рішення інструментів е-демократії
 - Блок 4. IT-сервіси участі
 - Блок 5. Інклюзивність IT-рішень е-демократії
 - Блок 6. Опитування мешканців
 - Блок 7. Активність користувачів інструментів е-демократії
 - Блок 8. Результативність інструментів е-демократії
 - Блок 9. Результати Індексу Прозорості Transparency International Ukraine
- ▶ **Загальний підсумок**



Додаток 2.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ ДОДАТКОВИХ МІСТ

- Блок 1. Стратегічні/програмні документи
 - Блок 2. Нормативно-правове забезпечення базових інструментів е-демократії
 - Блок 3. IT-рішення інструментів е-демократії
 - Блок 4. IT-сервіси участі
 - Блок 5. Інклюзивність IT-рішень е-демократії
 - Блок 6. Опитування мешканців
 - Блок 7. Активність користувачів інструментів е-демократії
 - Блок 8. Результативність інструментів е-демократії
 - Блок 9. Результати Індексу Прозорості Transparency International Ukraine
- ▶ Загальний підсумок**

